

**ANALIZA EFEKATA UVOĐENJA PORESKIH OLAKŠICA
I DRŽAVNIH PODSTICAJA ZA UPLATE ČLANOVA U
DOBROVOLJNE PENZIONE FONDOVE**

Sadržaj:

POPIS TABELA	5
1. Uvod	6
2. Postojeće stanje i poslovanje dobrovoljnih penzionih fondova	7
3. Uporedna iskustva zemalja regiona i EU	9
3.1. Srbija	9
3.2. Hrvatska	10
3.3. Albanija	11
3.4. Industrija dobrovoljnih penzionih fondova u zemljama EU	11
3.4.1. Njemačka - Dobrovoljni penzioni fondovi	12
4. Analiza uvođenja poreskih olakšica ili državnih podsticaja u Crnoj Gori	12
SCENARIO 1: EFEKTI UVOĐENJA PORESKIH OLAKŠICA	13
SCENARIO 2: EFEKTI UVOĐENJA DRŽAVNIH PODSTICAJA	16
5. Pozitivni efekti i negativni efekti uvođenja poreskih olakšica ili državnih podsticaja	17
6. Međunarodna regulativa u oblasti dobrovoljnih penzionih fondova	19
7. Potencijalna izmjena regulative	23
Poreske olakšice	23
Poreski podsticaji - iskustvo Hrvatske	23
PRILOG 1	24
PRILOG 2	29
PRILOG 3	30

POPIS TABELA

Tabela 1 - Pregled poslovanja dobrovoljnih penzionih fondova u periodu od 2009. do 2012. godine	8
Tabela 2 - Podaci o ukupnoj imovini, neto imovini i vrijednosti obračunske jedinice dobrovoljnog penzionog fonda "Penzija Plus" na dan 11.02.2014. godine	8
Tabela 3 - Podaci o ukupnoj imovini, neto imovini i vrijednosti obračunske jedinice dobrovoljnog penzionog fonda "Market Penzija" na dan 11.02.2014. godine.....	9
Tabela 4 - Podaci o dobrovoljnim penzionim fondovima, na kraju marta 2013. godine u Hrvatskoj	11
Tabela 5 - Pregled prihoda i rashoda fonda PIO za period od 2011-2013. godine u mil. ú	13
Tabela 6 - Efekti uvođenja poreskih olakšica ukoliko bi Crna Gora uvela poreske olakšice za uplate u dobrovoljne penzione fondove, u iznosu od npr. 50 eura mjesečno (600 eura godišnje) i iznos neto zarade prije uvođenja poreske olakšice	13
Tabela 7 - Efekti uvođenja poreskih olakšica ukoliko bi Crna Gora uvela poreske olakšice za uplate u dobrovoljne penzione fondove, u iznosu od npr. 50 eura mjesečno (600 eura godišnje) i iznos neto zarade posle uvođenja poreske olakšice	14
Tabela 8 - Efekti uvođenja poreskih olakšica za uplate u dobrovoljne penzione fondove, za zaposlenog, poslodavca i državu	14
Tabela 9 - Efekti uvođenja poreskih olakšica za uplate u dobrovoljne penzione fondove, na mjesečnom i godišnjem nivou	15
Tabela 10 - Broj potencijalnih članova i nivo uplata, u narednih 5 godina ukoliko bi Crna Gora uvela poreske olakšice za uplate u dobrovoljne penzione fondove po modelu koji koristi Srbija	15
Tabela 11 - Broj potencijalnih članova i nivo uplata, u narednih 5 godina ukoliko bi Crna Gora uvela državne potpore u iznosu od 15% ili 25% za uplate u dobrovoljne penzione fondove, po modelu koji koristi Hrvatska	16

1. Uvod

Penziona reforma je počinila 2004. godine sa primjenom novog Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. U aprilu 2005. godine Vlada Crne Gore je usvojila Strategiju razvoja penzijskog invalidskog osiguranja, kojom je predviđeno uvođenje višestubnog i dugoročno održivog sistema, kao i obezbjeđenje veće socijalne i materijalne sigurnosti i ukupnog nivoa penzija. Agendum ekonomskih reformi za 2003 i 2007. godinu, koja je inovirana u aprilu 2005. godine, definisana je vremenska dinamika za sprovođenje aktivnosti koje su neophodne za uspostavljanje normativnih okvira za II i III stub. Uz konsultacije sa Svjetskom bankom, Vlada je Agendum ekonomskih reformi predviđela da uvođenje III stuba odnosno dobrovoljnih penzionih fondova prethodi uvođenju obavezne kapitalizovane čtednje odnosno II stuba.

Skupština je usvojila Zakon o dobrovoljnim penzionim fondovima 12. decembra 2006. godine, koji je stupio na snagu 31. decembra 2006. godine.

Komisija za hartije od vrijednosti je na 16. sjednici koja je održana 07. septembra 2007. godine, donijela sva podzakonska akta neophodna za osnivanje i poslovanje dobrovoljnih penzionih fondova. Pravila su objavljena u "Službenom listu RCG" i stupila su na snagu 6. oktobra 2007. godine, čime je počinila implementacija Zakona o dobrovoljnim penzionim fondovima.

Usvajanjem ovog Zakona uveden je višestubni sistem penzijskog i invalidskog osiguranja, odnosno treći stub penzionog sistema. Ovim zakonom se uređuju uslovi za osnivanje društava za upravljanje penzionim fondovima, organizovanje dobrovoljnih penzionih fondova i društava koja obavljaju kastodi poslove. Osnivanjem dobrovoljnih penzionih fondova, građanima se pružila mogućnost da, bez obzira na staž, radni odnos ili starost, kroz uplate doprinosa ostvare dodatni izvor prihoda i obezbijede sigurniju budućnost. Reforma je imala za cilj da se pruži dodatni podstrek za razvoj tržišta kapitala, ali i privlačenje stranih investitora.

Komisija za hartije od vrijednosti vrši nadzor i kontrolu poslovanja društava za upravljanje penzionim fondovima, penzionih fondova i imovine penzionih fondova koja se nalazi kod kastodija. Društvo za upravljanje je akcionarsko društvo koje se osniva radi organizovanja i upravljanja penzionim fondom i ne može da obavlja drugu djelatnost.¹ Do sada su dozvolu za rad dobila 3 društva za upravljanje dobrovoljnim penzionim fondom:

- DZU Atlas Penzija, 18. marta 2008. godine,
- DZU Market Invest, 16. decembra 2008. godine i
- DZU NLB Penzija, 30. januara 2009. godine.

Društvo za upravljanje penzionim fondom "Atlas Penzija" je osnovalo dobrovoljni penzioni fond "Penzija Plus", koji je od Komisije dobio dozvolu za rad 16. jula 2008. godine. Društvo za upravljanje penzionim fondom "Market Invest" je osnovalo dobrovoljni penzioni fond "Market Penzija", koji je od Komisije dobio dozvolu za rad 3. jula 2009. godine. Dana 22.04.2010. godine Komisija za hartije od vrijednosti je donijela Rješenje o oduzimanju dozvole za rad DZU NLB Penziji, jer je ovo društvo odustalo od formiranja dobrovoljnog penzionog fonda.

U skladu sa zakonom, Komisija može da vrši kontrolu kastodija, tj. privrednog društva kome je društvo za upravljanje penzionim fondom, na osnovu ugovora povjerilo obavljanje poslova u vezi sa nadzorom nad upravljanjem imovinom penzionog fonda. Kastodi je dužan da obavijesti Komisiju o datom nalogu društva za upravljanje za koji smatra da nije u skladu sa zakonom, pravilima Komisije i Pravilima o upravljanju fonda. Od Komisija za hartije od vrijednosti pet banaka su dobile dozvolu za rad za obavljanje kastodi poslova za penzione fondove i to:

- Invest Banka Montenegro a.d. Podgorica,
- Hipotekarna banka a.d. Podgorica,
- Prva banka Crne Gore i osnovana 1901. godine a.d. Podgorica,

¹ Novčani dio osnovnog kapitala društva za upravljanje ne može biti manji od 250.000,00€.

- Hypo Alpe Adria Bank a.d. Podgorica i
- Crnogorska komercijalna banka a.d. Podgorica.

NLB Montenegro banka a.d. Podgorica je od Komisije za hartije od vrijednosti dobila dozvolu za obavljanje kastodi poslova, ali prilikom zahtjeva za izdavanje dozvole ova banka nije izrazila interesovanje za dobijanje dozvole za obavljanje kastodi poslova za dobrovoljne penzione fondove.

Takođe, na putu ka Evropskoj Uniji reforma penzionog osiguranja je jedno od važnih pitanja kojem se mora posvetiti posebna pažnja. U Bijeloj knjizi, dokumentu Evropske komisije, iz februara 2012. godine², detaljno se opisuju trenutni izazovi sa kojima se suočavaju penzioni sistemi u Evropskoj Uniji. Takođe, opisuje se i potreba za reformom penzionih sistema, koja podrazumijeva nekoliko mjera, među kojima je najvažnija razvijanje komplementarnih privatnih penzionih fondova, a koji moraju imati velu ulogu u osiguravanju budućih adekvatnih penzija. Sve države članice moraju svoja zakonodavstva uskladiti sa relevantne dvije direktive koje je donijela Evropska komisija. (*prilog 1: Bijela knjiga*) U prilog tome govori i interesovanje i pitanje Evropske komisije u Upitniku Vlade Crne Gore, iz oblasti Finansijska tržišta broj 63 vezano za kapitalizovani penzioni sistem i teškoće sa njegovim unapređenjem. U odgovoru Vlada se obavezala da ovo pitanje riješi do kraja 2012. godine. (*prilog 2: Upitnik EK*)

Penzioni sistem u Crnoj Gori je potrebno reformisati na način da buduću penzioner prima penziju iz više međusobno komplementarnih izvora. Način na koji trenutno funkcioniše penzioni sistem je ekonomski neodrživ, u dugom roku.

Ekonomska kriza je i dalje prisutna, pribjegava se raznim mjerama u cilju punjenja budžeta, tako su i akcionari društva za upravljanje dobrovoljnim penzionim fondovima za protekli period ulagali značajna sredstva za osnivanje društava i kroz dokapitalizaciju obezbjeđivali sredstva za tekuće poslovanje, ali zbog sve težih uslova poslovanja društava za upravljanje, dovodi se u pitanje opstanak dva postojeća dobrovoljna penzionih fonda. Rad dobrovoljnih penzionih fondova je u interesu i države Crne Gore koja se na ovaj način može finansirati iz domaćih izvora i ujedno reformisati postojeći penzioni sistem.

2. Postojeće stanje i poslovanje dobrovoljnih penzionih fondova

Zakon o dobrovoljnim penzionim fondovima ("Službeni list RCG", br. 78/06 i 14/07 i "Službeni list

² An agenda for adequate, safe and sustainable pensions ~ agenda za adekvatne, sigurne i održive penzije.

Crne Gore", br. 40/11) reguliše ustanovljavanje dobrovoljnog penzionog fonda koje nema svojstvo pravnog lica, od strane društva za upravljanje dobrovoljnim penzionim fondom. Penzioni fond se organizuje radi prikupljanja novčanih sredstava uplaćivanjem doprinosa članova fonda i ulaganja tih sredstava u cilju povećanja vrijednosti imovine fonda u skladu sa Zakonom o dobrovoljnim penzionim fondovima. Usvajanjem Zakona o dobrovoljnim penzionim fondovima uveden je treći stub penzionog sistema.³

Zakon o dobrovoljnim penzionim fondovima reguliše ustanovljavanje dvije vrste dobrovoljnih penzionih fondova i zatvorene i otvorene.

Otvoreni dobrovoljni penzioni fond je penzioni fond kojem mogu pristupiti sva fizička lica.⁴ Društvo za upravljanje koje upravlja otvorenim penzionim fondom ne može odbiti prijavu za članstvo bilo kog lica. Zatvoreni penzioni fond je penzioni fond koji je organizovan za potrebe određenih poslodavaca, sindikata i drugih organizacija. Društvo za upravljanje koje upravlja zatvorenim penzionim fondom može prihvatiti prijavu za članstvo samo od lica koja su započinjena kod poslodavca, članovi sindikata ili članovi drugih organizacija za koje potrebe je organizovan zatvoreni penzioni fond.

Dobrovoljni penzioni fondovi u Crnoj Gori - "Penzija Plus" i "Market Penzija" su otvoreni dobrovoljni penzioni fondovi. Dobrovoljno penzioni fond "Penzija Plus" je počeo sa radom 02.02.2009. godine, a dobrovoljni penzioni fond "Market Penzija" je počeo sa radom 27.07.2009. godine.⁵

Tabela 1 - Pregled poslovanja dobrovoljnih penzionih fondova u periodu od 2009. do 2012. godine

		2009	2010	2011	2012
Struktura imovine	Penzija plus	41.110,53ú	121.404.03ú	203.624,43	295.479,12ú
	Market penzija	8.449,38ú	23.149,33ú	32.475,93	41.692,35ú
Vrijednost obračun. jedinice	Penzija plus	1,1588ú	1,2517ú	1,1979ú	1,2832ú
	Market penzija	1,1544ú	1,5986ú	1,7684ú	1,9622ú
Br. obračun. jedinica	Penzija plus	34.090,540196	96.953,637748	169.901,58	223.770,12556696
	Market penzija	7.180,2862860	14.028,550901	17.402,80	19.729,21130310
Broj članova	Penzija plus	-	1.446	2.083	1.942
	Market penzija	-	148	213	216

Izvor: Godišnji izvještaji o radu Komisije za 2009, 2010, 2011 i 2012. godinu

Tabela 2 - Podaci o ukupnoj imovini, neto imovini i vrijednosti obračunske jedinice dobrovoljnog penzionog fonda "Penzija Plus" na dan 11.02.2014. godine

Pozicija	Iznos
Ukupna imovina	381.325,21ú

³ Drugi stub penzijskog sistema tj. obavezno osiguranje koje se zasniva na kapitalnom pokrivenju, odnosno individualnoj kapitalizovanoj godišnjoj osiguranika još nije uveden.

⁴ Otvoreni penzioni fond mora imati najmanje 200 članova.

⁵ Početak rada dobrovoljnog penzionog fonda se smatra dan kada je uplaćen prvi doprinos od strane člana fonda.

Neto imovina	369.881,05ú
Vrijednost obračunske jedinice	1,3895ú

Tabela 3 - Podaci o ukupnoj imovini, neto imovini i vrijednosti obračunske jedinice dobrovoljnog penzionog fonda "Market Penzija" na dan 11.02.2014. godine

Pozicija	Iznos
Ukupna imovina	46.740,87ú
Neto imovina	46.511,77ú
Vrijednost obračunske jedinice	2,1816ú

Na dan 11.02.2014. godine, dobrovoljni penzioni fond "Penzija Plus" je imao 2.006 članova, a dobrovoljni penzioni fond "Market Penzija" 217 članova.

Osnivački kapital Društva za upravljanje penzionim fondom "Atlas Penzija" a.d. Podgorica je iznosio 1.300.000,00ú, a Društva za upravljanje penzionim fondom "Market Invest" a.d. Bijelo Polje je iznosio 300.000,00ú. S obzirom da su oba društva za upravljanje penzionim fondovima tokom poslovanja pretrpjeli gubitke, otpočetili su procese dokapitalizacija tokom 2013. godine iz razloga što im je novčani dio osnovnog kapitala pao ispod zakonski propisanog nivoa od 250.000,00ú. Komisija za hartije od vrijednosti je na 88. sjednici od 15.11.2013. godine donijela Rješenje o utvrđivanju uspješnosti emisije za Društvo za upravljanje penzionim fondom "Atlas Penzija" a.d. Podgorica, čime je iznos osnovnog kapitala Društva vraćen na zakonski propisan nivo.

3. Uporedna iskustva zemalja regiona i EU

3.1. Srbija

U Srbiji je za 6 godina od primjene Zakona o dobrovoljnim penzijskim fondovima osnovano 6 društava za upravljanje koje upravlja sa 9 fondova, čija neto imovina iznosi oko 14,95 milijardi dinara na dan 30.09.2012. godine (oko 135,3 mil eura). Od 1.727.048 ukupno zaposlenih 176.686

su članovi dobrovoljnog penzionog fonda sa 237.092 potpisana ugovora, odnosno 13,72%. U strukturi ulaganja svih fondova državne obveznice su činile 83% na 30.09.2012.

31.01.2013. Saopštenje kabineta guvernera Narodne banke Srbije

Povećana poreska olakšica za uplate u dobrovoljne penzione fondove

Od 1. februara 2013. godine primjenjuje se novi iznos za poreske olakšice za uplate u dobrovoljne penzijske fondove, uvećan s dosadašnjih 4.647 na 5.214 dinara. Uplata penzijskog doprinosa u dobrovoljne penzijske fondove iz sredstava poslodavca oslobađa se plaćanja poreza na dohodak građana i doprinosa za obavezno socijalno do iznosa od 5.214 dinara po zaposlenom mjesečno. Uplate u istom iznosu koje poslodavac vrši putem administrativne zabrane, obustavom i plaćanjem iz zarade zaposlenog takođe su oslobođenje plaćanja poreza.

U 2006. godini, kada su dobrovoljni penzijski fondovi započeli poslovanje, poreska olakšica je iznosila 3.000 dinara i od tada se, na osnovu odluka Vlade Republike Srbije, vrši usklađivanje tog iznosa s visionom inflacije u prethodnoj godini. S tim u vezi, uobičajeno je da se članovi fonda, pri opredeljenju za visinu mjesečnih uplata u penzijske fondove, rukovode utvrđenom visinom neoporezivog iznosa, pa i prosječni iznos mjesečnog doprinosa po članu fonda kontinuirano raste od osnivanja dobrovoljnih penzijskih fondova.

Kabinet guvernera⁶

3.2. Hrvatska

Reforma penzionog sistema je pokrenuta 2002 godine, te u Hrvatskoj postoje dvije vrste penzionih fondova⁷: obavezni i dobrovoljni penzioni fondovi (otvoreni i zatvoreni).

Do 2010. godine postojale su poreske olakšice i poreski podsticaji za dobrovoljne penzione fondove, nakon čega su poreske olakšice ukinute, tako da postoje samo poreski podsticaji.

Dobrovoljni penzioni fondovi - osnovne karakteristike čitavosti:

- stimulirana čitavost: državni podsticaji (15% godišnje čitavosti, ali najviše 750 kn (11000))
- minimalna uplata je 100 kn (1500),
- mogućnost raspolaganja sredstvima nakon 50-te godine života osiguranika;
- nakon smrti osiguranika čitavost ili neisplaćena sredstva su nasljedna (osim u slučaju isplate doživotne penzije)

Osnovni modeli isplate penzije za dobrovoljne penzione fondove su:

- jednokratna isplata do 30% od ukupne čitavosti a ostatak u renti kroz 5,10 ili 15 godina
- doživotna renta
- doživotna renta s garantovanim periodom isplate
- zajednička doživotna renta

Metodologija uplate podsticaja je sljedeća:

1. Društvo za upravljanje dobrovoljnim penzionim fondovima, do 28.02, dostavlja Ministarstvu

⁶ U ovom saopštenju Narodne banke Srbije objašnjeno je koliko je poreska olakšica, kako se uskladjuje i obračunava.

⁷ Penzioni fondovi su vrsta ugovorne čitavosti organizacije koje novčana sredstva prikupljaju uplatama članova. Prikupljena sredstva plasiraju na tržište kapitala, najviše u vrijednosne papire s fiksnim prinosom (obveznice - državne i korporativne, komercijalne zapise i sl.), depozite u bankama i akcije. Upravo veličinom i strukturom ulaganja ovi fondovi postaju, uz banke, najvažnijim finansijskim intermedijarima. Osnovna namjena je čitavosti za penziju

finansija zahtjev za državna podsticajna sredstva za sve osobe koji su članovi fonda na 31.12. prethodne godine.

2. U zahtjevu se navodi broj ugovora o penzionoj štednji, datum ugovora, datum isteka ugovora, uplaćeni iznos tokom protekle godine i osnovica za podsticaje za svakog pojedinog člana.

3. Ministarstvo finansija odobrava ili ne odobrava državna podsticajna sredstva za svakog pojedinog člana (najčešći razlog neodobravanja je da je član tražio podsticaje na osnovu uplata u više fondova, a po zakonu ima pravo na osnovu uplata u samo jednom fondu);

4. Ministarstvo finansija može od društva za upravljanje tražiti dodatne informacije (najčešće za članove koji su prelazili iz jednog fonda u drugi)

5. Ministarstvo finansija (do 31.12) isplaćuje podsticaje za prethodnu godinu, u ukupnom iznosu za sve odobrene zahtjeve za podsticaje, a društvo ih raspoređuje po ličnim računima članova. Ministarstvo je do sada dva puta izvršilo isplatu podsticaja u dva dijela.

U strukturi imovine dobrovoljnih penzionih fondova udio državnih i obveznica lokalnih samouprava iznosi oko 70,4%.

Tabela 4 - Podaci o dobrovoljnim penzionim fondovima, na kraju marta 2013. godine u Hrvatskoj

	Broj fondova	Broj članova	Imovina/kuna	Imovina/euro
Otvoreni	6	194.408,00	2.072.472.000,00	272.693.684,21
Zatvoreni	17	23.403,00	465.833.000,00	61.293.815,79
Ukupno	23	217.811,00	2.538.305.000,00	333.987.500,00

3.3. Albanija

Prema kvartalnom izvještaju od 30.06.2013. u Albaniji postoje tri društva za upravljanje i fonda (SICRED, Raiffeisen banka i Uniq Sigal), čija ukupna neto imovina iznosi oko 2.500.000 eur, od čega je 2.300.000 eur investirano u državne obveznice (92% ukupne neto imovine fondova). Članovima 88 i 89 Zakona o dobrovoljnim penzionim fondovima Albanije preciziran je način uvođenja poreskih olakšica na uplate u dobrovoljne penzione fondove i to do iznosa od ALL 200.000,00 (oko 1.400 eura) i 15% od bruto ličnog dohotka godišnje. Ukoliko član ima više od 50 godina granice se povećavaju na ALL 250000,00 (oko 1.785 eura) i 25% od bruto ličnog dohotka godišnje. (prilog 3: Zakon o DPF Albanije)

3.4. Industrija dobrovoljnih penzionih fondova u zemljama EU

Zemlje EU koje su uvele treći i stub imaju definisan neki vid poreskih olakšica, bilo da je to u vidu godišnjeg novčanog ili procentualnog iznosa. Većina članica EU primjenjuje EET sistem oporezivanja (contributions Exempt, investment results of the fund Exempt, benefits Taxed), među kojima su: Austrija, Belgija, Kipar, Francuska, Njemačka, Grčka, Italija, Luksemburg i Španija. Sistem je baziran na poreskim olakšicama prilikom uplate doprinosa i osvarenju prinosa na akumulirana sredstva, dok su isplate predmet oporezivanja, a ostale članice primjenjuju druge vidove poreskih olakšica.

Vrijednost i doprinosi za obavezne i dobrovoljne penzione fondove u Evropi su različiti. U Holandiji

iznose 135% BDP-a ili u apsolutnom iznosu oko 850 milijardi eura, u Finskoj je 82 % BDP-a, u Danskoj i Irskoj oko 50% BDP-a, Mađarskoj 15% BDP-a, Njemačkoj, Austriji, Italiji, Belgiji, Sloveniji, Francuskoj oko 5% BDP-a.

3.4.1. Njemačka - Dobrovoljni penzioni fondovi

Prema Ba-fin-u, instituciji koja nadzire rad Fondova trenutno posluje 31 dobrovoljni penzioni fond. Na dan 31.12.2012. godine u dobrovoljni penzioni fond je bilo 908.184 lica u statusu uplaćivanja a 40.808 u stanju isplaćivanja.

Poreski tretman:

Olakšice za uplate u dobrovoljne penzione fondove postoje za poslodavce, a ne za zaposlene. Uplata koju poslodavac uplati za zaposlenog smatra se operativnim troškom i ne podliježe plaćanju poreza. Iznos do kojeg ne plaća porez je do 4% dohotka ili maksimalno 2.640 eura godišnje. Porez na isplate je fiksni iznosi 102 eura ukupno.

4. Analiza uvođenja poreskih olakšica ili državnih podsticaja u Crnoj Gori

Nepovoljna struktura tržišta rada i demografske projekcije koje idu u prilog starenju crnogorskog stanovništva dodatno utiču na smanjenje izvjesnosti isplate penzija sadašnjim i budućim penzionerima. Afirmacijom trećeg stuba penzionog sistema u Crnoj Gori se može bitno promijeniti način alokacije sredstava, preusmjerenje iz potrošnje u investicije, kao i postepeno rasteretivati postojeći penzioni sistem, a odgovornost za vlastitu penziju prenijeti na svakog pojedinca. Dobrovoljni penzioni fondovi su jedan od mogućih vidova rješenja za tzv. treće doba, gdje se pojedincima pruža mogućnost ostvarivanja dodatnih primanja u starosti (dopuna drgavne penzije), odnosno budućim penzionerima omogućava održavanje odgovarajućeg životnog standarda u starosti.

Najznačajniji izdaci u ukupnoj budžetskoj potrošnji predstavljaju izdaci po osnovu prava za penzijsko i invalidsko osiguranje i izdaci za bruto zarade koji ukupno predstavljaju oko 60% budžetske potrošnje, odnosno oko 22% BDP-a. U 2010. godini fond PIO je isplatio 330,97 miliona eura na ime rashoda po osnovu penzija, a ukupni prihodi po osnovu doprinosa su iznosili 234,12 miliona eura. Rashodi po osnovu penzija se iz godine u godinu povećavaju, kao i broj korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja. U 2013. godini, broj korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja se povećao za oko 1,8% u odnosu na prethodnu godinu, što je uslovalo povećanje izdataka za penzije. Iz tog razloga, u 2013. godini uvedena je mjera, po kojoj se penzije ne usklađuju sa kretanjima inflacije i zarada, a primjenjivale se i u 2014. godini.

Izdaci po osnovu prava za penzijsko i invalidsko osiguranje u 2014. godini planirani su u iznosu od 397,32 miliona eura i predstavljaju 30% budžetske potrošnje, odnosno 11.3% BDP-a i namijenjeni su finansiranju starosnih, invalidskih i porodičnih penzija, naknada, dodataka, penzija u inostranstvu i doprinosa za zdravstvenu zaštitu penzionera. Potrebno je pronaći nove izvore finansiranja penzijskog sistema sa ciljem postizanja većeg stepena zaštite penzionera i obezbjeđivanja smanjenja deficita Fonda PIO, a samim tim i državnog deficita.

Tabela 5 - Pregled prihoda i rashoda fonda PIO za period od 2011-2013. godine u mil. €

		2011	2012	2013
I	RASHODI			
1.	Rashodi po osnovu prava iz oblasti PIO	356,88	378,96	383,19
2.	Administrativni troškovi	4,23	4,24	4,34
3.	Otplata duga	0,04	0,04	0,02
	SVEGA	361,15	383,24	387,55
II	PRIHODI			
1.	Prihodi po osnovu doprinosa za PIO	213,53	216,51	241,95
2.	Ostali prihodi	2,27	2,67	1,57
(1+2)	Svega izvorni prihodi	215,8	219,18	243,52
3.	Opšti prihodi iz budžeta	145,35	164,06	144,03
	SVEGA	361,15	383,24	387,55

Izvor: Fond PIO

U Analizi su razmatrana dva scenarija, odnosno posmatrani su efekti uvođenja poreskih olakšica i efekti uvođenja državnih podsticaja.

SCENARIO 1: EFEKTI UVOĐENJA PORESKIH OLAKŠICA

Ukoliko bi Crna Gora uvela poreske olakšice za uplate u dobrovoljne penzije fondove, u iznosu od npr. 50 eura mjesečno (600 eura godišnje), iznos neto zarade prije i posle uvođenja poreske olakšice bi bio:

Tabela 6 – Efekti uvođenja poreskih olakšica ukoliko bi Crna Gora uvela poreske olakšice za uplate u dobrovoljne penzije fondove, u iznosu od npr. 50 eura mjesečno (600 eura godišnje) – iznos neto zarade prije uvođenja poreske olakšice

Bruto zarada	716.42		
Porez i doprinosi na teret zaposlenog		Doprinosi na teret poslodavca	

Porez	64.48			
PIO	107.46	PIO	39.40	
Zdravstvo	60.90	Zdravstvo	27.22	
Nezaposlenost	3.58	Nezaposlenost	3.58	
		Fond rada	1.43	
Ukupno porez i doprinosi	236.42		71.64	308.06
Neto zarada	480.00		788.06	

Tabela 7 - Efekti uvođenja poreskih olakšica ukoliko bi Crna Gora uvela poreske olakšice za uplate u dobrovoljne penzione fondove, u iznosu od npr. 50 eura mjesečno (600 eura godišnje) – iznos neto zarade posle uvođenja poreske olakšice

Bruto zarada	716.42			
Uplata u fond	50.00			
Osnovica	666.42			
Porez i doprinosi na teret zaposlenog		Doprinosi na teret poslodavca		
Porez	59.98			
PIO	99.96	PIO	36.65	
Zdravstvo	56.65	Zdravstvo	25.32	
Nezaposlenost	3.33	Nezaposlenost	3.33	
		Fond rada	1.33	
Ukupno porez i doprinos	219.92		66.64	286.56
Neto zarada	446.50			

Ukoliko zaposleni pristane da mu se smanji neto plata za 33,50 eura, onda bi na njegov račun u dobrovoljnom penzionom fondu bilo preusmjereno 50 eur, a trošak države bi iznosio 21,50 eur.

Tabela 8 - Efekti uvođenja poreskih olakšica za uplate u dobrovoljne penzione fondove, za zaposlenog, poslodavca i državu

Ušteda za poslodavca	5
"Odricanje" države	21.50
Odricanje zaposlenog (smanjenje neto zarade)	33.50
Bonus za zaposlenog	16.50

Npr. ako u Crnoj Gori ima 5.000 članova, priliv na godišnjem nivou bi iznosio 3.000.000 eur (50 eur x 5.000 članova x 12 mjeseci), dok bi trošak države na mjesečnom nivou iznosio 107.500 eur, odnosno 1.290.000 eur, na godišnjem nivou.

Tabela 9 - Efekti uvođenja poreskih olakšica za uplate u dobrovoljne penzione fondove, na mjesečnom i godišnjem nivou

Broj članova	5.000
Ukupni mjesečni prilivi	250.000 eur
Ukupni godišnji prilivi	3.000.000 eur
Odricanje" države na mjesečnom nivou iznosi	107.500 eur (5.000 članova x 21,50 eur)
"Odricanje" države na godišnjem nivou	1.290.000 eur

Sa druge strane, imajući u vidu iznos novca koji fond akumulira, država ima mogućnost da zakonski reguliše veliki dio tog priliva na način da usmjerava penzione fondove da kupuju zapise iz primarne emisije i na taj način koristi više novca od onog iznosa kojeg se prethodno odrekla.⁸

Sredstva koja država koristi kroz primarnu emisiju iznosi 1.800.000 eur (ukoliko bi se izmjenama Pravila o ulaganju DPF preusmjerilo 60% prikupljenih sredstava, u vremenima krize ovaj procenat može i do 70% ili 80%). Razlika koju država više koristi svake godine iznosi 510.000 eur.

Trošak države u ovom slučaju je 3% na emisiju državnih zapisa.

Tabela 10 - Broj potencijalnih članova i nivo uplata, u narednih 5 godina ukoliko bi Crna Gora uvela poreske olakšice za uplate u dobrovoljne penzione fondove po modelu koji koristi Srbija

0	2.000			400.000,00	0	200.000,00	
1	4.000	50,00	200.000,00	2.400.000,00	1.071.360,00	1.440.000,00	43.200
2	8.000	50,00	400.000,00	4.800.000,00	2.142.720,00	2.880.000,00	86.400
3	11.000	50,00	550.000,00	6.600.000,00	2.946.240,00	3.960.000,00	118.800
4	13.000	50,00	650.000,00	7.800.000,00	3.481.920,00	4.680.000,00	140.400
5	15.000	50,00	750.000,00	9.000.000,00	4.017.600,00	5.400.000,00	162.000
			Ukupno	31.000.000,00	13.659.840,00	18.600.000,00	550.800

Društva za upravljanje bi za 5 godina prikupila oko 31 mil. eura u fondovima. Trošak države bio bi oko 44% odnosno 13,66 miliona, pri tome bi država koristila 18,60mil., odnosno minimalno 60%,

⁸ Ugovorom o funkcionisanju Evropske unije propisano je da država ne smije stvarati povlašćeni pristup, što znači da regulativom ne smije biti propisana norma kojom se fondovi obavezuju da ulažu u državne zapise. Iz tog razloga postavlja se pitanje koliki bi bio stvarni trošak države, odnosno koliko bi se, uvođenje poreskih olakšica ili državnih podsticaja, povećao javni dug i deficit Fonda PIO.

uz stvarni trošak, i max. 3% kamate koju bi država plaćala za korištenje sredstava, u iznosu 550.000. Ta kamata bi mogla biti samo manja ili u trenucima krize mogla bi biti 0.

SCENARIO 2: EFEKTI UVOĐENJA DRŽAVNIH PODSTICAJA

Ukoliko bi se Crna Gora odlučila za uvođenje državnih podsticaja u iznosu od 15 ili 25%, na način koji funkcionira u Hrvatskoj, a do nivoa uplata od 600 eura godišnje, broj članova fondova bi se iz godine u godinu povećavao, kao i broj ugovora, uplata i podsticaja koje plaća država.

Tabela 11 - Broj potencijalnih članova i nivo uplata, u narednih 5 godina ukoliko bi Crna Gora uvela državne podsticaje u iznosu od 15% ili 25% za uplate u dobrovoljne penzione fondove, po modelu koji koristi Hrvatska

Godina	Broj članova	Uplata god.	Ukupno godina	Podsticaji 15%	Uplata+ posticaji	Država-min 50%
0	2.000	600,00	400.000,00			200.000,00
1	4.000	600,00	2.400.000,00	360.000,00	2.760.000,00	1.380.000,00
2	6.000	600,00	3.600.000,00	540.000,00	4.140.000,00	2.070.000,00
3	8.000	600,00	4.800.000,00	720.000,00	5.520.000,00	2.760.000,00
4	10.000	600,00	6.000.000,00	900.000,00	6.900.000,00	3.450.000,00
5	12.000	600,00	7.200.000,00	1.080.000,00	8.280.000,00	4.140.000,00
		UKUPNO	24.400.000,00	3.600.000,00	27.600.000,00	14.000.000,00
				Podsticaji 25%		
0	2.000	600,00	400.000,00			200.000,00
1	5.000	600,00	3.000.000,00	750.000,00	3.750.000,00	1.875.000,00
2	8.000	600,00	4.800.000,00	1.200.000,00	6.000.000,00	3.000.000,00
3	10.500	600,00	6.300.000,00	1.575.000,00	7.875.000,00	3.937.500,00
4	12.500	600,00	7.500.000,00	1.875.000,00	9.375.000,00	4.687.500,00
5	14.000	600,00	8.400.000,00	2.100.000,00	10.500.000,00	5.250.000,00
		UKUPNO	30.400.000,00	7.500.000,00	37.500.000,00	18.950.000,00

Prvi predlog je da poreski podsticaji budu na nivou od 15%, koliko iznose u Hrvatskoj, što bi značilo da ukoliko država omogući podsticaje za uplate u dobrovoljne penzione fondove do nivoa od 600 eura godišnje, imala bi obavezu doplate od 90 eura, po članu. Ukoliko bi se posmatrao petogodišnji period, dobrovoljni penzioni fondovi bi sakupili oko 24,4 mil. eura, državni podsticaji bili bi oko 3,6 mil. eura, a država bi koristila minimalno 14 mil. eura uz zanemarujući trošak koji ne bi prešao 3% godišnje.

Drugi predlog je da podsticaji budu na nivou 25%⁹, što bi značilo da ukoliko član dobrovoljnog penzionog fonda uplati 600 eura godišnje, država bi mu doplatila podsticaj u iznosu od 150 eura, po članu. Ukoliko bi se posmatrao petogodišnji period dobrovoljni penzioni fondovi bi sakupili oko 30,4 mil. eura, podsticaji bi ukupno iznosili 7,5 mil. eura, ali bi i država koristila sredstava u iznosu od 19 mil. eura, opet uz zanemarujući trošak, koji je manji od 3% godišnje ili u trenucima krize mogao bi biti 0.

⁹ Do 2010. godine državni podsticaji u Hrvatskoj su iznosili 25%, nakon čega su smanjeni na 15%.

* *

*

Posmatrajući prethodna dva scenarija te imajući u vidu da Crna Gore ima vrlo konkurentan poreski sistem, baziran na niskim poreskim stopama, kao i činjenicu da je politika Vlade Crne Gore smanjenje postojećih poreskih olakšica, može se zaključiti da su državni podsticaji mnogo transparentniji način stimulisanja dobrovoljnih penzionih fondova od poreskih olakšica.

5. Pozitivni efekti i negativni efekti uvođenja poreskih olakšica ili državnih podsticaja

Dobrovoljni penzionih fondovi, kao institucije dugoročne namjenske kolektivne štednje i investiranja u hartije od vrijednosti, jedan su od mogućih odgovora na pogoršanu demografsku sliku Crne Gore, jer na osnovu jednakih prinosa fondovi mogu obezbijediti veće penzije. Pored toga, ovaj oblik penzijskog osiguranja predstavlja alternativu dugoročne štednje za starost stanovništvu, koje nije uključeno u obavezno penzijsko osiguranje. U tom smislu, ciljevi daljeg razvoja i usavršavanja dobrovoljnih penzionih fondova su:

- ✓ omogućiti funkcionisanje posebnog oblika štednje za obezbjeđenje dodatnih penzijskih prihoda u starosti, odnosno poboljšanje životnog standarda, dopuna postojećeg sistema obaveznog penzijskog osiguranja;
- ✓ doprinijeti socijalnom razvoju, smanjenju rizika siromaštva i nesigurnosti prihoda starije populacije;
- ✓ doprinijeti ekonomskom razvoju kroz podsticanje domaće štednje i sprežavanje odliva domaće štednje u inostranstvo preko raznih oblika životnog osiguranja i drugih, alternativnih oblika štednje i
- ✓ kreirati nove institucije kolektivnog investiranja preko kojih će se obezbijediti da akumulirani individualni doprinosi efikasno ulaze u tržištu kapitala

Među pozitivnim efektima je prije svega akumulaciju sredstava iz potrošnje u štednju, kroz štednju u investicije. Veliki broj sitnih uplata se akumulira i stoji na raspolaganju za različite oblike investiranja- na tržištu hartija od vrijednosti, tržištu nepokretnosti ili kroz privatno-javno partnerstvo. S toga se pozitivni ekonomski efekti ulaganja u penzione fondove i značaj penzionih fondova za privredni razvoj i tržište kapitala mogu se sažeti u sledeće:

- ✓ povećanje štednje
- ✓ efikasnija alokacija štednje
- ✓ smanjivanje troškova kapitala za privredne subjekte
- ✓ razvoj finansijskog tržišta - tržišta kapitala
- ✓ razvoj domaćeg (primarnog i sekundarnog) tržišta javnog duga
- ✓ finansiranje izgradnje infrastrukture u lokalnim samoupravama i
- ✓ ubrzavanje procesa privatizacije.

Pored navedenih društvenih ciljeva i efekata koji se očekuju uspostavljanjem dobrovoljnih penzionih fondova, potrebno je istaći nesporne pojedinačne prednosti koje trebaju motivisati građane da, koliko danas, polako izdvajati skromna sredstva za kasnije prihode u starosti. Na ovaj način se razvija svijest kod građana da se trebaju na vrijeme pobrinuti o svojoj penziji (a u tome im značajno pomaže država dajući i olakšice), ne čekajući samo i uvijek da država o tome vodi računa.

Osnovni motivi za štednju u dobrovoljnim penzionim fondovima su:

- ✓ obezbjeđuje disperziju ulaganja i disperziju izvora prihoda u starosti;
- ✓ obezbjeđuje realnu stopu prinosa u dugom roku štednje;
- ✓ svuda je podržana nekim oblikom poreskih olakšica i
- ✓ striktan nadzor i regulativa osiguravaju sistemsku sigurnost i diversifikaciju rizika.

Veoma značajan pozitivan efekat je da država dobija stalnu mogućnost zaduživanja po povoljnim uslovima iz domaćih izvora i na dugi rok. Na strani tražnje za državnim zapisima, pored banaka, osiguravaju ih društava javljajući se i dobrovoljni penzionisti fondovi te na taj način uticati na smanjenje kamatnih stopa i jeftinije zaduživanje države.

Pružanjem mogućnosti da štede u dobrovoljnim penzionim fondovima, trenutno zaposleni, a budući i penzioneri, imaju primati penzije iz dva izvora-iz fonda PIO i dobrovoljnog penzionog fonda u kome su štedjeli. Na ovaj način država dobija mogućnost za rasterećenje fonda PIO u srednjem i dugom roku.

Na tržištu kapitala posljednjih godina prisutan je trend pada indeksa zbog slabe berzanske aktivnosti i ekonomske krize na globalnom nivou. Svakako bi afirmacija industrije penzionih fondova značajno doprinijela razvoju tržišta kapitala kroz pojavljivanje novog tržišnog materijala i višeg ulaganja na tržištu kapitala.

Međutim, sa druge strane negativni efekti uvođenja poreskih olakšica ili državnih podsticaja su:

- ✓ produbljivanje deficita PIO;
- ✓ stvaranje protisaka drugih interesnih grupa za uvođenje poreskih olakšica i podsticaja;
- ✓ produbljivanje jaza socijalno ugroženih, jer se olakšice izdvajaju za one koji imaju višak dohotka umjesto da se ta sredstva usmjere za njihove potrebe.

6. Međunarodna regulativa u oblasti dobrovoljnih penzionih fondova

Kao jedna od Direktiva koja se nametnula iz Pregovaračkog poglavlja 9 "Finansijske usluge" koju je potrebno transponovati u crnogorsko zakonodavstvo je Direktiva 2003/41/EC¹⁰ (IORP Direktiva). Navedena Direktiva se odnosi na aktivnosti i nadzor institucija za penziono osiguranje pod pokroviteljstvom poslodavca i daje detaljne smjernice o regulaciji penzionih programa pod pokroviteljstvom poslodavca koji su dobili ime po ovoj direktivi – IORP-i. Cilj ove direktive je da garantuje slobodu pružanja usluga dobrovoljnog penzionog osiguranja i da je pokrovitelj poslodavac širom Evrope i slobodno kretanje kapitala u ovom sektoru.

Penzioni programi pod pokroviteljstvom poslodavca su rasprostranjeni u većini zemalja članica Evropske Unije i formiraju tzv. drugi stub penzionog modela ovih zemalja. Osiguranje u takvim programima je uvijek u vezi sa prisustvom radnog odnosa između članova programa i onih koji ga stvaraju (poslodavci, biznis-udruženja itd.), za razliku od tzv. individualnih penzionih programa kojima pristup nije zasnovan i nije u vezi sa radom.

Npr. u Bugarskoj su penzioni programi pod pokroviteljstvom poslodavca uvedeni sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnom osiguranju. Na taj način se za penzione programe pod pokroviteljstvom poslodavca stvorio pravni okvir i implementirane su tri direktive EU: Direktiva Vijeća 86/378/EEC o implementaciji principa jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u penzionim programima pod pokroviteljstvom poslodavca (sada je zamijenjena Direktivom 2006/54), Direktiva 98/49/EC o olakšavanju prava da na dodatnu penziju zaposlenih i

¹⁰ DIRECTIVE 2003/41/EC Of The European Parliament And Of The Council, of 3 June 2003, on the activities and supervision of institutions for occupational retirement provision

samozaposlenih lica koja se kreće u unutar Zajednice i Direktivom 2003/41/EC o aktivnosti i nadzoru ustanova za penzione programe pod pokroviteljstvom poslodavca.¹¹

Penziono osiguranje u penzionom programu pod pokroviteljstvom poslodavca formira takozvani drugi stub u "staroevropskim" državama, a individualno penzijsko osiguranje je u trećem stubu ovih zemalja. Za razliku od "staroevropskih" država, u Bugarskoj se drugi stub formira od dopunskog obaveznog penzionog osiguranja (stub I-B po klasifikaciji OECD-a), a osiguranje u penzionim programima pod pokroviteljstvom poslodavca (zajedno sa osiguranjem u individualnim programima) nalazi se u trećem stubu. Stvaranjem pravnog okvira i implementiranjem 3 gore pomenute direktive u okviru osnovnog Zakona o socijalnom osiguranju za penzione programe pod pokroviteljstvom poslodavca, Bugarska se odlučila da obogati treći stub penzionog modela i uvođenjem dopunskog dobrovoljnog penzionog osiguranja i u pitanju je posebna vrsta fondova koja je stvorena specijalno za upravljanje penzionim programima pod pokroviteljstvom poslodavca. Ovdje treba imati u vidu da Bugarska ima i II stub penzionog modela, što je olakčavalo okolnost prilikom izbora da se penzioni programi pod pokroviteljstvom poslodavca postave u III stub, jer su već II stubom regulisane garancije na isplatu penzije koje se kose sa našim trenutnim konceptom III stuba i dobrovoljna šteditelja a ne dobrovoljna isplata penzija koja uključuje garancije ili dobrovoljno osiguranje.

Sve prethodno navedeno povlači za sobom prvo pitanje i da li da se promijeni penzioni model zemlje, odnosno gdje pozicionirati penzione programe pod pokroviteljstvom poslodavca, u II stub kao što su to učinile "staroevropske" države, ili obogatiti III stub kao što je to učinila Bugarska? Prilikom donošenja odluke o ovom pitanju treba poći od političnog koncepta donošenja Zakona o dobrovoljnim penzionim fondovima ("Službeni list RCG", br. 78/06 i 14/07) koji propisuje mogućnost dobrovoljne šteditelje, a ne osiguranje ili garantovanje isplate penzije.

Drugo pitanje od jednake važnosti je - ko će upravljati penzionim programom pod pokroviteljstvom poslodavca, odnosno da li će biti dozvoljeno da se uključe i drugi "igrali" na tržištu penzionog osiguranja (pored društava za upravljanje penzionim fondom, regulisanim Zakonom o dobrovoljnim penzionim fondovima), kojima će biti dozvoljeno da upravljaju resursima penzionih fondova pod pokroviteljstvom poslodavca - na primjer, osiguravajuća društva, tzv. kompanije za naknadu štete u radu, investicioni fondovi, itd.

Zbog same prirode penzionih fondova, Komisija za hartije od vrijednosti Crne Gore je mišljenja da upravljanje penzionim programima pod pokroviteljstvom poslodavca treba prepustiti društvima za upravljanje koji su formirani isključivo u cilju upravljanja imovinom penzionog fonda.

Za koji god se koncept odlučila Crna Gora, nužno je imati u vidu sljedeće kada je u pitanju uvođenje penzionih programa pod pokroviteljstvom poslodavca:

- Stvaranje detaljnog pravnog okvira za penzione programe pod pokroviteljstvom poslodavca koji će zahtijevati i promjene u okviru regulative za socijalno osiguranje, jer je potrebno regulisati socijalno osiguranje pod pokroviteljstvom poslodavca. Npr. pravilima o programima pod pokroviteljstvom poslodavca obavezno se određuju uslovi i obim osiguranja, penzione isplate i iznos doprinosa socijalnog osiguranja.
- Pored već slobode u određivanju osnovnih elemenata socijalnog osiguranja, tako će se moraju razmotriti dodatne garancije za prava članova programa pod pokroviteljstvom poslodavca. Ove garancije proistiku iz direktiva Evropske Unije i moraju se regulisati i u zakonodavstvu Crne Gore.
- Zakon tako će mora biti dopunjen potpunom primjenom principa jednakog tretmana po osnovu pola u slučaju u radu penzionog programa pod pokroviteljstvom poslodavca, što je regulisano Direktivom 2006/54/EC. Sa ovom Direktivom, u oblasti osiguranja u penzionom

¹¹ O iskustvu Bugarske u ovom dijelu zaposleni u Komisiji za hartije od vrijednosti Crne Gore su služili tokom implementacije Twining projekta "Jačanje regulatornih kapaciteta finansijskih regulatora" MN 08 IB FI 01, čiji je cilj bio da se poboljša efikasnost i efektivnost institucionalnih i regulatornih kapaciteta regulatora finansijskog sektora u superviziji finansijskog tržišta i institucija u skladu sa pravnim tekovinama Evropske Unije.

programu pod pokroviteljstvom poslodavca zabranjena je bilo kakva diskriminacija na osnovu pola, koja dovodi do iste starosne dobi za penziju i za muškarce i žene.

- IORP Direktiva se odnosi samo na tzv IORP-e tj. penzione programe pod pokroviteljstvom poslodavca, po kojoj su i dobili ime i njena striktna prudencijalna pravila, investiciona pravila i pravila kojima se dozvoljava prekogranični menadžment se odnosi samo na ove tipove penzionih fondova, ali ne i na dobrovoljne penzione fondove koje smo željeli da imamo u Crnoj Gori kada je usvojen Zakon o dobrovoljnim penzionim fondovima.

Na eksplanatarnom sastanku Radne grupe za Poglavlje 9 "Finansijske usluge" koji je održan u Briselu dana 17.04.2013. godine jasno je istaknuto od strane predstavnika Evropske Unije da se od Crne Gore očekuje da u potpunosti transponuje pomenutu IORP Direktivu u svoje zakonodavstvo.

Evropska Komisija je 16.02.2012. godine objavila tzv. "Bijelu knjigu" kao Agendu za adekvatne, sigurne i održive penzije, koji je relevantan za Evropsku ekonomsku zonu (EEA).¹² U ovom dokumentu se ističe da je potreba da se izrade i sprovedu sveobuhvatne strategije za prilagođavanje penzijskih sistema izmijenjenim ekonomskim i demografskim okolnostima je sada hitnija nego ikada. Takođe, ekonomije i društva zemalja članica postaju sve više integrisani, uspjeh ili neuspjeh nacionalnih penzijskih politika i reformi sada imaju najjače posljedice izvan državnih granica, posebno u Ekonomskoj i monetarnoj uniji. Kako se navodi u ovom dokumentu, centralni značaj penzija za ekonomski i društveni uspjeh Evrope i povećani rizik od prekograničnog prelivanja iz nacionalnih penzijskih politika znači da penzije sve više postaju pitanje od općteg značaja u EU.

"Bijela knjiga" predlaže političke orijentacije i inicijative na nivou Evrope kroz koje EU može pružati podršku nacionalnim stvaralocima politika u njihovim naporima da se bave potrebama za reformama.

Pregledi godišnjeg rasta Komisije za 2011.¹³ i 2012. godinu¹⁴ (*Annual Growth Surveys - AGS*) naglasili su ključne orijentacije za penzijske reforme kojima se doprinosi fiskalnoj konsolidaciji koja omogućava rast i koje obezbjeđuju adekvatne i održive penzije. Kako bi se postigli ti ciljevi, AGS su naglasili značaj obezbjeđivanja bolje ravnoteže između godina provedenih na radu i godina u penziji i promovisanja dopunske penzijske štednje. Konkretno, Komisija je preporučila sljedeće:

- (a) povezivanje starosne granice za odlazak u penziju sa povećanjem očekivanog trajanja života;
- (b) ograničavanje pristupa planovima za prevremeni odlazak u penziju i ostalim načinima ranog izlaska sa tržišta rada;
- (c) pružanje podrške dužem radnom vijeku pružanjem boljeg pristupa dugoročnom ulaganju, prilagođavanjem radnih mjesta raznovrsnijoj radnoj snazi, razvijanjem mogućnosti zapošljavanja za starije radnike i pružanjem podrške aktivnom i zdravom starenju;
- (d) izjednačavanje starosne granice za odlazak u penziju između muškaraca i žena; i
- (e) **pružanje podrške razvoju dopunske penzijske štednje radi unapređenja prihoda u penziji.**

U poglavlju 3.2. "Bijele knjige" koje se odnosi na "Razvijanje dopunske privatne štednje za penziju" navedeno je sljedeće:

"Dopunska štednja za penziju mora imati veću ulogu u obezbjeđivanju buduće adekvatnosti penzija, tako da i zemlje članice moraju da pronađu načine da unaprijede isplativost, sigurnost i jednaki pristup dopunskim penzijskim planovima. Poreski i drugi finansijski podsticaji, kao i kolektivno pregovaranje imaju važnu ulogu u tome. Ti alati se koriste na veoma različite načine širom EU, tako da postoji značajan prostor za uzajamno učenje.

Kriza je naglasila ranjivost državnih penzijskih planova na finansijske krize i ekonomske padove.

¹² COM (2012) 55 finalno, 16.02.2012. godine

¹³ COM(2011) 11 finalno, 12.1.2011.

¹⁴ COM(2011) 815 finalno, 23.11.2011.

Takođe je naglasila potrebu da se revidira regulatorni okvir i struktura plana kako bi se unaprijedila sigurnost privatnih penzija. EU ima zakonodavne kompetentnosti u toj oblasti, i dva instrumenta su već uvedena: Direktiva o zaštiti zaposlenih u slučaju nesolventnosti poslodavca¹⁵ i Direktiva o aktivnostima i nadzoru institucija za obezbjeđivanje penzija vezano za zaposlenje (*Institutions for Occupational Retirement Provision – IORP*)¹⁶.

U Aneksu 1. "Inicijative EU za pružanje podrške naporima zemalja članica" u dijelu 2 koji se odnosi na razvijanje dopunske privatne štete za penziju, istaknuto je, između ostalog sljedeće:

"Unaprijeđena uloga dopunske privatne štete za penziju zavisi prije svega od boljeg pristupa dopunskim planovima i njihove isplativosti. Mogućnosti za dopunsku štetu za penziju kroz aranžmane koje se odnose na posebna zanimanja i aranžmane u okviru trećeg stuba nisu dovoljno razvijene i nedostaje im isplativost i sigurnost u mnogim zemljama članicama. Stoga bi ustupanje evropske podrške za bolju pokrivenost šteta i mogućaraca i širenje dobrih praksi uključujući i optimalno ciljanje poreskih podsticaja za unaprijed finansirane penzijske planove donijelo dodatnu vrijednost. To se može promovirati od strane vlada ili socijalnih partnera. Pošto će ljudi u budućnosti morati da se više oslanjaju na dopunsku štetu za penziju, članica sigurnost i uostatak moraju biti optimizovani. Unapređenje čvrdoće mehanizama regulative EU može značajno tome doprinijeti. Konačno, dopunski penzijski planovi moraju biti kompatibilni sa zahtjevima fleksibilnih tržišta rada i mobilnosti u poslova.

9) Komisija će, od 2012. godine, saradivati sa zemljama članicama pratiti pristup najboljih praksi za procjenjivanje i optimizaciju **efikasnosti i isplativosti poreza i ostalih podsticaja za privatnu štetu za penziju**, uključujući i bolje ciljanje podsticaja na pojedince koji inače ne bi stekli adekvatne penzije. Time će se ponuditi i finansijska podrška zemljama članicama i socijalnim partnerima koji će **da osmisle isplative dodatne penzijske planove**, kako bi im se pomoglo da imaju koristi od dobrih praksi i iskustava drugih zemalja.

10) Komisija će pozvati SPC da **revidira dobre prakse u pogledu pojedinačnih penzijskih izvještaja** sa ciljem podsticanja zemalja članica da **pružaju bolje informacije pojedincima za njihovo planiranje penzije** i odluke o tome koliko da štete kroz dodatne penzijske planove.

11) Komisija će, u 2012. godini, prikazati zakonodavni predlog **da se revidira direktiva o institucijama za penzijske planove vezano za zaposlenje (IORP)**. Cilj revizije je održavanje istog političnog osnova sa direktivom Solventnost II i promoviranje već prekogranične aktivnosti u toj oblasti i pružanje pomoći u unapređenju sveukupnog obezbjeđivanja penzija u EU. To će pomoći da se riješe izazovi demografskog starenja i javnog duga.

13) Komisija će, do 2013. godine, prikazati inicijativu koja je usmjerena na **podizanje kvaliteta penzijskih proizvoda u okviru trećeg stuba** za štete i mogućarce i **unapređenje informisanosti potrošača i standarda zaštite** putem **dobrovoljnih kodova** mogućev evropskog plana sertifikacije za date proizvode, nadogradnju, gdje je adekvatno, na mjerama za unapređenje informacija za potrošače koje su planirane za 2012. godinu o paketu proizvoda za investiranje u maloprodajno (*packaged retail investment products – PRIPs*).

18) Komisija će ispitati da li poreska pravila koja se tiču (i) prekograničnih transfera penzijskog kapitala za određena zanimanja i kapitala životnog osiguranja (ii) doprinosa za životno osiguranje koji su plaćeni provajderima sa sjedištem u nekoj drugoj zemlji u EU i (iii) prekograničnim povraćajima od investicija od provajdera penzijskog i životnog osiguranja, uključujući i njihov prihod od nekretnina i kapitalne dobiti predstavljaju diskriminatorne **poreske prepreke za prekograničnu mobilnost i prekogranične investicije**; gdje je neophodno, ona će pokrenuti prekogranične postupke. Komisija će razmotriti sa zemljama članicama i načine za smanjenje rizika da prekogranične penzije budu izložene duplom oporezivanju (ili potpunom izbjegavanju oporezivanja)."

¹⁵ 2008/94/EC od 22. oktobra 2008. godine.

¹⁶ 2003/41/EC od 3. juna 2003. godine.

7. Potencijalna izmjena regulative

Poreske olakšice

Obzirom da uvođenje poreskih olakšica uzrokuje i određenu korekciju propisa, potrebne su izmjene sledećih propisa:

1. Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica na način da se u članu 5a stav 2 doda nova tačka koja glasi:

18) štednje u dobrovoljnom penzionom fondu koji poslodavac obustavlja i uplaćuje iz bruto zarade zaposlenog - člana dobrovoljnog penzionog fonda, najviše do 600.00 eur godišnje (50,00 eur mesečno).

2. Zakon o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje na način da se u članu 18a doda stav koji glasi:

“Doprinosi se ne placaju na lična primanja fizičkih lica do iznosa određenog zakonom kojim se uređuje porez na dohodak fizičkih lica.”

Na ovaj način smatramo da bi bila neophodna izmjena samo Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica.

Pored toga, Vlada Crne Gore ima i mogućnost donošenja Uredbe o poreskim olakšicama za uplate u dobrovoljne penzione fondove, kojom bi se precizirao način uplate i poreski aspekt tih uplata kao i rok važenja Uredbe (npr. do kraja 2018. godine). U tom periodu bi Vlada Crne Gore sagledala efekte uvođenja olakšica i donijela odluku za naredni period.

Poreski podsticaji - iskustvo Hrvatske

Uvođenjem državnih podsticaja, kao u Hrvatskoj na nivou od 15% od uplate člana (maksimalno

750 HRK ili oko 100,00 eur), država bi motivisala potencijalne članove za uplate u dobrovoljne penzione fondove. Član dobrovoljnog penzionog fonda koji, na godišnjem nivou, uplati 600 eur državni podsticaji bi iznosili 15% od uplate člana odnosno 90 eur ili na nivou od 10% od uplaćenog iznosa podsticaj bi iznosio 60 eur, po članu.

Državni podsticaji funkcioniraju na način da na kraju godine društva za upravljanje dostavljaju informaciju Ministarstvu finansija o visini uplaćenih doprinosa za svakog člana. Ministarstvo finansija, nakon provjere iznosa, vrši prenos sredstava za sve članove fonda, a društvo ih onda raspodijeli svakom članu srazmjerno uplaćenim iznosima, kako je regulisano u Hrvatskoj.

Ukoliko je ovaj model prihvatljiviji za Crnu Goru to bi podrazumijevalo izmjene Zakona o dobrovoljnim penzionim fondovima i Zakona o budžetu.

PRILOG 1

BIJELA KNJIGA

Agenda za adekvatne, sigurne i održive penzije

POTREBA ZA PENZIJSKIM REFORMAMA

Izazov za penzijske politike je postavljanje sistema koji je finansijski održiv tako da se može postići i glavna svrha penzijskih sistema a to je pružanje adekvatnih prihoda u penziji i omogućavanje starijim ljudima da uživaju u dostojnim životnim standardima i ekonomskoj nezavisnosti.

Pregledi godišnjeg rasta Komisije za 2011.¹⁷ i 2012. godinu¹⁸ (*Annual Growth Surveys - AGS*) naglasili su ključne orijentacije za penzijske reforme kojima se doprinosi fiskalnoj konsolidaciji koja omogućava rast i koje obezbjeđuju adekvatne i održive penzije. Kako bi se postigli ti ciljevi, AGS su naglasili značaj obezbjeđivanja bolje ravnoteže između godina provedenih na radu i godina u penziji i promovisanja dopunske penzijske štednje. Konkretno, Komisija je preporučila sljedeće:

- (f) povezivanje starosne granice za odlazak u penziju sa povećanjem očekivanog trajanja života;
- (g) ograničavanje pristupa planovima za prevremeni odlazak u penziju i ostalim načinima ranog izlaska sa tržišta rada;
- (h) pružanje podrške dužem radnom vijeku pružanjem boljeg pristupa dugoročnom ulaganju, prilagođavanjem radnih mjesta raznovrsnijoj radnoj snazi, razvijanjem mogućnosti zapošljavanja za starije radnike i pružanjem podrške aktivnom i zdravom starenju;
- (i) izjednačavanje starosne granice za odlazak u penziju između muškaraca i žena; i
- (j) **pružanje podrške razvoju dopunske penzijske štednje radi unapređenja prihoda u penziji.**

Uspješno sprovođenje penzijskih reformi u skladu sa navedenim će doprinijeti postavljanju penzijskih sistema na održiviji smjer i time će pomoći zemljama članicama da ponude svojim građanima adekvatne prihode u starosti čak i u mnogo nepovoljnijem demografskom kontekstu.

¹⁷ COM(2011) 11 finalno, 12.1.2011.

¹⁸ COM(2011) 815 finalno, 23.11.2011.

Značajan napredak u reformisanju socijalne sigurnosti u skladu sa preporukama Ankete o godišnjem rastu postignut je u nekoliko zemalja (nedavno u Češkoj Republici, Grčkoj, Španiji i Italiji, vidi Aneks 3 u vezi sa nedavnim penzijskim reformama). Bez obzira na to, potrebno je više političkih aktivnosti, i potrebne su sada. Neophodne komponente uspješnih reformi u skladu sa AGS-om prikazane su u daljem tekstu.

3.2. Razvijanje dopunske privatne štetnje za penziju

Dopunska štetnja za penziju mora imati veli u ulogu u obezbjeđivanju buduće adekvatnosti penzija, tako da i te zemlje i članice morati da pronađu načine da unaprijede isplativost, sigurnost i jednaki pristup dopunskim penzijskim planovima. Poreski i drugi finansijski podsticaji, kao i kolektivno pregovaranje imaju važnu ulogu u tome. Ti alati se koriste na veoma različite načine širom EU, tako da postoji značajan prostor za uzajamno učenje. Bavljenje aspektima rodne ravnopravnosti i te biti ključno i za izbjegavanje širenja postojećih jazova, pošto štene trenutno imaju manje mogućnosti za izgradnju dodatne štetnje za penziju nego muškarci.

Kriza je naglasila ranjivost državnih penzijskih planova na finansijske krize i ekonomske padove. Tako i te je naglasila potrebu da se revidira regulatorni okvir i struktura plana kako bi se unaprijedila sigurnost privatnih penzija. EU ima zakonodavne kompetentnosti u toj oblasti, i dva instrumenta su veli uvedena: Direktiva o zaštiti zaposlenih u slučaju nesolventnosti poslodavca¹⁹ i Direktiva o aktivnostima i nadzoru institucija za obezbjeđivanje penzija vezano za zaposlenje (*Institutions for Occupational Retirement Provision – IORP*)²⁰. Konsultacije putem Zelene knjige su potvrdile da je Jedinstveno tržište ključni instrument za pružanje podrške adekvatnosti i fiskalnoj održivosti penzija. Postoji neiskorišteni potencijal za realizaciju daljeg povećanja efikasnosti kroz ekonomiju razmjera, diverzifikaciju rizika i inovacije. EU može ojačati svoj okvir za pružanje podrške obezbjeđivanju penzija za posebna zanimanja u okviru općeg penzijskog sistema zemalja i članica i za pružanje doprinosa smanjenju troškova penzija. To je razlog zbog kojeg i te Direktiva IORP biti revidirana u cilju daljeg olakšavanja prekogranične aktivnosti za institucije za obezbjeđivanje penzija vezano za zaposlenje i modernizovanje njihovog nadzora, uzimajući u obzir različite vrste tih institucija u zemljama i članicama. Uz to, postoji potreba da se unaprijedi kvalitet finansijskih proizvoda za individualnu štetnju za penziju koji nisu vezani za zaposlenje, kao što su planovi u okviru trećeg stuba i ostali finansijski proizvodi koji se koriste za dopunjavanje prihoda starijih lica. Unapređenje informisanosti i zaštite potrošača je neophodno radi unapređenja povjerenja radnika i investitora u finansijske proizvode za štetnju za penziju.

Povećano oslanjanje na dopunske penzijske planove bi moglo da ima za rezultat da lica koja se sele preko granica izgube značajan dio svojih penzijskih davanja. Ova obavezna socijalna davanja su garantovana zakonodavstvom EU (naročito Regulativom (EK) br. 883/2004²¹), ali su privatni planovi izvan opsega ove regulative. Stoga je važno prilagoditi mjere kojima se sprečav da dopunski penzijski planovi budu prepreka profesionalnoj mobilnosti i fleksibilnosti tržišta rada, što može dati direktni doprinos povećanju ekonomskog rasta u EU, bez negativnog uticaja na sveukupno obezbjeđivanje dopunskih penzija.

Građani koji rade u nekoj drugoj zemlji i članici nemaju samo potrebu da sačuvaju penzijska prava koja su stekli u inostranstvu. Njima je potrebno i da imaju jasan pregled njihovih starih i novih penzijskih prava koja proističu iz obaveznih penzijskih planova i penzijskih planova za posebna zanimanja. To bi se moglo postići u uspostavljanjem usluga pružanja penzija širom EU slično onima koji veli postoje u nekim zemljama i članicama. Usluge pružanja mogu obezbijediti građanima precizne i ažurirane informacije o penzijskim pravima, kao i projekcijama njihovih prihoda nakon odlaska u penziju iz obaveznih penzijskih planova i penzijskih planova za posebna zanimanja. Time oni mogu pokazati koristi dužeg rada i odvajanja dopunske štetnje za penziju radi zadržavanja adekvatnog prihoda nakon odlaska u penziju. Uz minimalno usklađivanje ključnih elemenata, usluge pružanja na

¹⁹ 2008/94/EK od 22. oktobra 2008. godine.

²⁰ 2003/41/EK od 3. juna 2003. godine.

²¹ Regulativa 883/2004/EK od 29. aprila 2004. godine o koordinaciji sistema socijalne sigurnosti.

nacionalnom nivou bi se moglo povezati u sistem EU za usluge praćenja.

5. ZAKLJUČAK

2. RAZVIJANJE DOPUNSKA PRIVATNE UŠTEDNJE ZA PENZIJU

Unaprijeđena uloga dopunske privatne uštednje za penziju zavisi prije svega od boljeg pristupa dopunskim planovima i njihove isplativosti. Mogućnosti za dopunsku uštednju za penziju kroz aranžmane koje se odnose na posebna zanimanja i aranžmane u okviru trećeg stuba nisu dovoljno razvijene i nedostaje im isplativost i sigurnost u mnogim zemljama članicama. Stoga bi ustupanje evropske podrške za bolju pokrivenost čena i mogućaraca i ģirenje dobrih praksi ukljuĉujući i optimalno ciljanje poreskih podsticaja za unaprijeđ finansirane penzijske planove donijelo dodatnu vrijednost. To se moĉe promovisati od strane vlada ili socijalnih partnera. Poĉto ģe ljudi u budućnosti morati da se više oslanjaju na dopunsku uštednju za penziju, ģija sigurnost i uĉinak moraju biti optimizovani. Unaprijeđenje ģvrdeĉi ģmekeģregulative EU moĉe znatno tome doprinijeti. Konano, dopunski penzijski planovi moraju biti kompatibilni sa zahtjevima fleksibilnih trĉišta rada i mobilnoĉi u poslova.

- (1) Komisija ģe, od 2012. godine, saraĉivati sa zemljama članicama prateći i pristup najboljih praksi za procjenjivanje i optimizaciju efikasnosti i isplativosti poreza i ostalih podsticaja za privatnu uštednju za penziju, ukljuĉujući i bolje ciljanje podsticaja na pojedince koji inaĉe ne bi stekli adekvatne penzije. Time ģe se ponuditi i finansijska podrška zemljama članicama i socijalnim partnerima koji ģele da osmisle isplative dodatne penzijske planove, kako bi im se pomoglo da imaju koristi od dobrih praksi i iskustava drugih zemalja.
- (2) Komisija ģe pozvati SPC da revidira dobre prakse u pogledu pojedinaĉnih penzijskih izvještaja sa ciljem podsticanja zemalja članica da pruĉaju bolje informacije pojedincima za njihovo planiranje penzije i odluke o tome koliko da ģtede kroz dodatne penzijske planove.
- (3) Komisija ģe, u 2012. godini, prikazati zakonodavni predlog da se revidira direktiva o institucijama za penzijske planove vezano za zaposlenje (*IORP*). Cilj revizije je odrĉavanje istog politinog osnova sa direktivom Solventnost II i promovisanje veće prekograniĉne aktivnosti u toj oblasti i pruĉanje pomoći u unaprijeđjenju sveukupnog obezbjeĉivanja penzija u EU. To ģe pomoći i da se riješe izazovi demografskog starenja i javnog duga.
- (4) Komisija ģe, u 2012. godini, preduzeti inicijative kako bi se obezbijedila efektivnija zaĉtita prava radnika na penzije vezano za zaposlenje u sluĉaju nesolventnosti njihovog poslodavca na osnovu ģlana 8 Direktive 2008/94/EK, uzimajući u obzir horizontalnu procjenu njenog sprovoĉenja ģirom jurisprudencije EU i Evropskog suda pravde (*ECJ*).
- (5) Komisija ģe, do 2013. godine, prikazati inicijativu koja je usmjerena na podizanje kvaliteta penzijskih proizvoda u okviru trećeg stuba za ģene i mogućarce i unaprijeđjenju informisanosti potroĉalaca i standarda zaĉtite putem dobrovoljnih kodova mogućev evropskog plana sertifikacije za date proizvode, nadogradnju, gdjeje adekvatno, na mjerama za unaprijeđjenju informacija za potroĉalce koje su planirane za 2012. godinu o paketu proizvoda za investiranje u maloprodajno (*packaged retail investment products – PRI*Ps).
- (6) Rad sa uĉesnicima kao ģto su socijalni partneri, penzijska industrija i savjetodavna tijela kao ģto je Penzijski forum, Savjetodavni komitet o jednakim mogućnostima izmeĉu čena i mogućaraca, Komisija ģe izraditi poslovni kodeks za penzijske planove vezano za zaposlenje (2. stub), koji ģe se baviti pitanjima kao ģto je bolja pokrivenost zaposlenog, faze isplate, podjele i ublaĉavanja rizika, isplativost i apsorpcija ģokova.
- (7) U 2012. godini, Komisija ģe, u bliskoj saradnji sa Savjetom i Evropskim parlamentom, preduzeti rad na Direktivi o prenosivosti penzija kojom se odeluju minimalni standardi za sticanje i zadrĉavanje prava na dopunsku penziju. Uz promovisanje prekograniĉne

mobilnosti penzija za sva zanimanja, Komisija će nastaviti da radi na pan-evropskom penzijskom fondu za istraživanje.

- (8) Komisija će u 2012. godini procijeniti pitanje proširenja opsega Regulative 883/2004/EK o koordinaciji sistema socijalne sigurnosti u pogledu planova vezanih za zaposlenje.
- (9) Komisija će promovisati razvoj usluga plaćanja penzija i time se omogućiti da ljudi prate svoja penzijska prava stečena na različitim poslovima. Razmotriti će, u kontekstu revizije direktive za *IORP* i predloga za direktivu o prenosivosti, kako se može obezbijediti pružanje traženih informacija za plaćanje penzija, i pružiti podršku za pilot projekat o prekograničnom plaćanju.
- (10) Komisija će ispitati da li poreska pravila koja se tiču (i) prekograničnih transfera penzijskog kapitala za određena zanimanja i kapitala životnog osiguranja (ii) doprinosa za životno osiguranje koji su plaćeni provajderima sa sjedištem u nekoj drugoj zemlji u EU i (iii) prekograničnim povraćajima od investicija od provajdera penzijskog i životnog osiguranja, uključujući njihov prihod od nekratnina i kapitalne dobiti predstavljaju diskriminatorne poreske prepreke za prekograničnu mobilnost i prekogranične investicije; gdje je neophodno, ona će pokrenuti prekršajne postupke. Komisija će razmotriti sa zemljama članicama i načine za smanjenje rizika da prekogranične penzije budu izložene duplom oporezivanju (ili potpunom izbjegavanju oporezivanja).
- (11) Komisija će ispitati potrebu za uklanjanjem prepreka vezanih za ugovorno pravo u osmišljavanju i distribuciji proizvoda životnog osiguranja sa funkcijama gtednje/ulaganja u cilju olakšavanja prekogranične distribucije određenih privatnih penzijskih proizvoda.

U p i t n i k EK VI Finansijska tržišta

63. Molimo vas da navedete podatke o osnivanju kapitalizovanog penzijskog sistema: Koje su glavne teškoće u smislu njegovog razvoja? Koji su sljedeći koraci nadležnih organa kako bi se te teškoće prevazišle?

U skladu sa Zakonom o dobrovoljnim penzionim fondovima (Sl. list RCG, br. 78/06, 14/07) u Crnoj Gori su formirana i dobila dozvolu za rad tri društva za upravljanje dobrovoljnim penzionim fondom: ATLAS PENZIJA a.d. Podgorica i MARKET INVEST a.d. Bijelo Polje i NLB PENZIJA a.d. Podgorica. ATLAS PENZIJA a.d. je osnovala dobrovoljni penzioni fond PENZIJA PLUS, dok je MARKET INVEST a.d. osnovalo otvoreni dobrovoljni penzioni fond MARKET PENZIJA a.d. Društvo za upravljanje dobrovoljnim penzionim fondom NLB PENZIJA a.d. je dobilo dozvolu za rad za upravljanje dobrovoljnim penzionim fondom, ali nije pristupilo formiranju dobrovoljnog penzionog fonda.

Glavne teškoće u smislu daljeg razvoja dobrovoljnih penzionih fondova zasnovanih na sistemu individualizovane kapitalizovane gtednje su:

- precizno pravno uređivanje poreskih olakšica i/ili oslobođenja vezanih za ulaganja sredstava u dobrovoljne penzione fondove;
- preciznog pravnog uređivanja poreskog tretmana isplata sredstava uložениh u dobrovoljne penzione fondove po sticanju prava na penziju;

Do kraja 2012. godine će se usvojiti Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o dobrovoljnim penzionim fondovima, planiran do kraja 2012. godine, koji će se uskladiti se u potpunosti sa Direktivom 32003L0041 o aktivnostima i nadzoru nad ustanovama profesionalnog penzionog osiguranja i Direktivom Savjeta broj 31998L0049 o oluvanju prava iz dodatnih penzija zaposlenih i samozaposlenih lica prilikom kretanja u okviru Zajednice.

PRILOG 3

Zakon o DPF Albanije

CHAPTER XIII

TAXATION

Article 88

Tax Relief for Unit Holders' Contributions

1. Contributions made by a unit holder to a pension fund shall be deducted from the taxable personal income base of that person.
2. Returns on investment, including capital gains, from investments made by the assets in the pension fund is not subject to taxation on the pension fund or on the management company.
3. Contributions made by an employer on behalf of a unit holder to a pension fund shall not be considered personal income of that unit holder for taxation purposes.
4. With exception of the case specified in Paragraph 5 of this Article, the upper limit for preferential tax treatment of the annual contribution as described in Paragraphs 1 and 3 of this Article shall be the lower of ALL 200,000 and 15% of the gross annual income of the unit holder.
5. If a unit holder is over the age of 50, the upper limit for preferential tax treatment of the annual contribution as described in Paragraphs 1 and 3 shall be the lower of ALL 250,000 and 25% of the gross annual income of the unit holder.
6. Purchase of units in a pension fund is considered as a financial service and, as such, shall be exempted from value added tax.
7. The services provided by a depositary to the management company and unit holders are considered as a financial service and shall be exempt from value added tax.
8. Taxation following early withdrawal shall be as much as the applicable rate at the moment of withdrawal.

Article 89

Tax Treatment of Contributions Made by Employers

Contributions made by an employer to an occupational pension scheme for the benefit of its employees shall be deemed an operating expense up to the yearly amount of ALL 250,000 per employee, and shall be considered as deductible expense for employer's taxation purposes.

PREDLOG ZAKLJUČAKA: